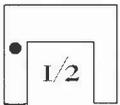
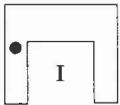
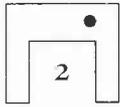


Ur mantalslängden år 1896

Catherine de Woul



Förutom en mängd olika verksamheter bodde det också människor i Södra stadshuset. Vissa av dem hyrde även butiker, verkstadslokaler eller var på andra sätt knutna till huset. Det gick också bra att bara hyra en skyltplats. Fotografen Amanda Johansson, som hade både bostad och ateljé på Hornsgatan, hyrde en sådan för sju kronor årligen.

Året 1896 fanns i Stockholm 279 860 invånare. Södermalm var den stadsdel, dit flest arbetare sökte sig. De som hade det bättre ställt, bodde i ståtligare hus på nedre Norrmalm eller Östermalm.

Bostadsbrist

Det var betydligt svårare att finna bostad än arbete. Trots en omfattande byggnation, var bostadsbristen stor, främst på grund av inflyttningen från landsbygden och de höga hyrorna.

Den vanligaste bostadsstorleken var vid den här tiden ett rum och kök. För att kunna betala hyran, tvingades många att ta inneboende. Det innebar ofta att endast en bädd fanns att tillgå och den bädden kunde hyras ut till flera vid olika tidpunkter på dygnet. I ett rum kunde upp till femton personer sova samtidigt, både vuxna och barn.

År 1896 bodde i Södra stadshuset trettioen personer, varav åtta barn, åtta tjänstefolk samt fyra inneboende. Den affärsidkare som hade största antalet rum till sitt förfogande var möbelhandlare Lars Alfred Kjellgren. Han drev sedan år 1893 en snickerirörelse med möbel- och likkisttillverkning. Verksamheten

krävde stora ytor och tog därför ett flertal rum i anspråk. Årshyran för de tretton rummen var 2 650 kronor. Intill verkstaden och butiken bodde innehavaren själv med sin hustru Augusta och jungfrun Anna-Brita Svensson. Familjen hade inga barn. En yngre släkting, Karl Oskar Kjellgren står upptagen i mantalslängden som snickeriarbetare. Han tjänstgjorde i firman och var även bosatt hos familjen. År 1896 inhystes dessutom kokerskan Augusta Larsson. Hjalmar Forsberg, 36 år, mantalskriven i Mörbylånga församling på Öland, var också inneboende. Han hade titeln fil. och med. kand. och studerade vid Karolinska institutet. Under en kortare period bodde där även den 26-åriga sömmerskan Hulda Pierre.

År 1903 avyttrades möbel- och snickerifirman och familjen Kjellgren flyttade till en annan bostad högre upp på Götgatan. Under flera år in på det nya seklet hyrde de i Södra stadshuset två vindsrum för förvaring av möbelritningar och spegelglas.

Nykterhetsvärdshus

I huset Peter Myndes backe 3 drev Maria Lovisa Blom ett nykterhetsvärdshus i slutet av 1880-talet där hon också bodde med sin familj. Maken Gustav Adolf Blom hade tidigare varit sjöman, men efter att sonen Johan fötts 1876 arbetade han i land som arbetskarl, men var även arbetslös under långa perioder.

År 1891 bosatte sig familjen i Södra stadshuset med adress Götgatan 1. Maria Blom står som hyresgäst till fem rum och ett kök för vilka hon 1896 betalade en

Denna text är ocr-tolkad. D
innebär att du kan söka i
dokumentet.

Stavfel och liknande som fö
sökningen kan förekomma
Texten du ser är alltid lika
boken den kommer ifrån.

årshyra av 1 300 kronor. Där startade hon en kafé-
relse med matservering, vilken hon kom att driva till
1903, då familjen flyttade till en annan bostad. Fyra
jungfrur tjänstgjorde i serveringen och var bosatta hos
familjen. Sonen Johan, som nu nått vuxen ålder, arbe-
tade som kontorselev hos en grosshandlarfirma på
Blasieholmsgatan men var vid denna tid skriven i
barndomshemmet.

Arbetskarlen Olof Israel Pihlqvist bodde under
betydligt enklare förhållanden. Han betalade i årshyra
175 kronor för två rum och försörjde sin familj med
att tjänstgöra hos firman Falkman & Möller på
Skeppsbron. Tillsammans med sin hustru Charlotta
och deras minderåriga dotter Selma flyttade de in i
Södra stadshuset under de första åren av 1890-talet.
Tidigare hade de bott i en liten lägenhet i Peter
Myndes backe 3. År 1895 föddes deras andra barn, en
son, i huset.

Fri bostad

Vissa fick också bo hyresfritt. Till dem hörde "sluss-
betjenten" eller "sluss-servisen" Lars Olof Fredin
tillsammans med hustrun Christina, de fyra dottrar-
na, sonen samt jungfrun Agnes Johansson, som hade
gratis bostad mot skötsel och tillsyn av fastigheten. De
hade två inneboende, dels Axel Jansson, som inneha-
de titeln bokhållare och dels "sluss-servisens" svär-
mor änkan Anna Stina Olsson, kyrko- och mantals-
skrivna i Björskog församling i Västerås län.

Tolv år senare, 1908, hade Fredin lämnat sin tjänst
som "slussbetjent" och befordrats till skrivbiträde vid
slusskontoret. Enligt mantalsuppgifter från detta år
hyrde han dels två rum som bostad för en hyra av 100
kronor per år och dels två rum med kök, vilka han fick
disponera hyresfritt.

De fem barnen, som nu var mellan 16 och 22 år,
bodde ännu hemma hos föräldrarna. Sonen Gustav
Emanuel blev omnämnd som yngling i mantalsläng-
den och påföljande år som jur. stud. En yngre jungfru

hade anställts och var bosatt hos familjen. Den nu 82-
åriga svärmodern Anna-Stina Olsson stod fortfarande
som inneboende.

Utsocknes

Bland de boende i Södra stadshuset år 1896 fanns
endast en vuxen, en tjänstepiga, som var född i Stock-
holm. De övriga kom från olika socknar främst från
södra Sverige. Bland barnen var endast ett fött utan-
för staden, de övriga i Katarina församling.

Det bodde också folk i huset före och efter 1896.
Till de namnkunnigaste hörde borgmästaren och
stadsarkitekten Göran Josuae Adelcrantz med familj –
inklusive sonen Carl Friedrich – som på 1730-talet
hyrde tjugoen rum i södra flygeln. I huset bodde där-
till vinskänkar med personal och familjer, vaktmästa-
re och andra samt inte minst de som fanns mantals-
skrivna såsom boende i Kämnrättsfångrum.

År 1847 gjorde stadsarkitekten Axel Nyström upp
ritningar på ett aldrig förverkligat projekt, nämligen
att förvandla hela Tessinpalatset till ett bostadshus.
Aina Persson, vars familj flyttade in 1917, har slutli-
gen i en intervju berättat om de hyresgäster som höll
sig kvar ända fram till 1935.

Bilden visas inte av upphovsrätts-
liga skäl.

*Götgatan och Södra stadshuset.
Oljemålning av Axel Erdmann. 1907. SSM*